

Aan : De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
: De Minister voor Natuur en Stikstof

Van : Boerenraad

Onderwerp : **Transitie handreiking aan boeren**

Datum : 21-02-22

Kenmerk : 20220221vs1.1

Wat we zien

Het Regeerakkoord geeft veel aanknopingspunten om de transitie van ons landbouw- en voedselsysteem aan te pakken. Hierbij zal een Gebiedsgerichte aanpak centraal staan, waarbij een gezond bodem- en watersysteem uitgangspunt is voor wat er in een gebied kan en moet. **De boer van de toekomst is daarin een onderdeel van de oplossing. En niet het probleem.**

Tienduizenden boeren zullen daarin hun bedrijfsvoering moeten gaan aanpassen. En veel van hen willen dat ook. Maar zij vragen zich tegelijkertijd af: hoe dan? Welke randvoorwaarden worden er aan mijn bedrijfsvoering gesteld? Wat betekent regeneratieve landbouw, kringlooplandbouw, biologische landbouw, natuur inclusieve landbouw of welk 'etiket' je er ook opplakt precies voor mijn bedrijf, op de plek waar ik boer? En hoe garandeer ik bedrijfseconomische continuïteit? Daar is geen blauwdruk voor. Daarmee gaan zij en hun families een tijd van grote (bestaans-) onzekerheid tegemoet, waarin nieuwe vormen van boer-zijn ontdekt en ontwikkeld moeten worden. **Dat is voor boeren een extreem spannende situatie waarin zij grote druk ervaren.**

Bovenstaande leidt op dit moment helaas bij veel boeren tot een afwachtende houding en **wantrouwen naar de overheid**. Daarnaast komen er ook boeren in verzet en dit alles geeft een onwenselijke verharding van standpunten. Maar bovenal biedt het onvoldoende perspectief voor de volgende generatie boeren, terwijl we die zo hard nodig hebben voor onze voedselproductie én voor het beheer van het landschap en de open ruimte.

Tegelijkertijd hebben het kabinet en de maatschappij haast. Haast om afgesproken emissie-, natuur-, water- en klimaatdoelstellingen op relatief korte termijn te realiseren. We zien dat de Rijksoverheid zich hierin richt op het vertalen van landelijke doelen (emissies CO₂ en Stikstof, herstel van biodiversiteit, natuur en waterkwaliteit) naar Regio's. Provincies werken aan het maken van gebiedsplannen. **Maar het lijkt erop dat de boer op wiens grond/bedrijf een groot deel van de transitie moet gaan plaatsvinden er alleen voorstaat.** Immers, sinds het opheffen van de overheid gelieerde diensten DLO (onderzoek), DLG (landelijk gebied) en DLV (voorlichting), zijn er geen onafhankelijke instituties meer die boeren kunnen ondersteunen. Wij maken ons daarom grote zorgen dat de beoogde transitie een hele dure mislukking kan gaan worden.

Onze handreiking

Tegelijkertijd weten we dat er honderden initiatieven, organisaties en netwerken zijn die bezig zijn met het experimenteren en vinden van een nieuwe manier van boeren. Maar we weten ook dat deze inspanningen nog versnipperd zijn en daarmee nog geen passend antwoord op de landelijke opgave die er ligt en het ambitieuze tijdpad.

Wij bieden daarom aan om al deze krachten in een **alliantie te bundelen en te versterken** en snel en gedreven een ‘coalition of the willing’ te gaan bouwen. Boeren die gebied gedreven hun bedrijfsvoering willen aanpassen. Onafhankelijke adviseurs die de individuele boeren gaan helpen in dat taaie transitieproces; noem het een transitie voorlichtingsdienst. Echt handjes aan de keukentafel, in het veld, in de stal. Omdat wij opereren vanuit vertrouwen en kansen, in plaats van wantrouwen en bedreigingen, kan er in een ‘veilige tussenruimte’ nú al worden gewerkt aan het perspectief van de toekomst. Alle ‘best practices’ samen vormen daarmee straks een kennisinfrastructuur die boeren helpt in de transitie van hun bedrijfsvoering. Hiermee faciliteren en organiseren we “de kracht van onderop”. Keukentafel voor keukentafel, perceel voor perceel, boer voor boer. En op zo’n manier dat de door het Rijk en de Regio gestelde doelen worden gehaald.

We realiseren ons overigens terdege dat boeren alleen niet in staat zijn de transitie te verwezenlijken. Ook **andere partijen in de keten** zoals financiers, inputleveranciers, kennisinstellingen, afnemers, voedsel producenten, retailers, consumenten en de overheid zullen moeten veranderen. Daar leveren wij graag een bijdrage aan vanuit het perspectief van de boeren.

Volgende stappen

Een eerste doorrekening van onze plannen laat zien dat het verwezenlijken van de alliantie een aanzienlijke financiering door de Rijksoverheid vraagt. Wij ramen het bedrag in de orde van grootte van een aantal honderden miljoenen tot en met 2030. Dat vraagt vanzelfsprekend om een goede onderbouwing. We stellen dan ook voor om in een kwartiermaker fase de volgende stappen te gaan zetten om ons aanbod verder uit te werken:

- Uitwerken van missie, principes en aanpak ondersteuning boeren.
- Identificeren en uitnodigen van Alliantie partners.
- Uitwerken organisatie vorm.
- Opstellen van een begroting en financieringsplan.
- Voorbereiding oprichting.

Voor deze kwartiermaker fase vragen wij een financiering van ongeveer € 50.000. We streven ernaar om het hierboven geformuleerde resultaat rond begin van de zomer op te leveren.

Tot slot

Bovenstaande handreiking is tot stand gekomen in samenwerking met Wij.land, De Plaatsen, Boerennatuur, de Transitiecoalitievoedsel en de initiatiefgroep Regie op Ruimte. Daarnaast heeft LTO NL aangegeven graag te willen samenwerken in dit initiatief en ziet zij een rol weggelegd voor de regionale LTO’s. We zijn er daarmee van overtuigd dat onze handreiking, naast alle andere inspanningen die op dit moment worden gedaan door de Rijksoverheid, Provincies en vele andere partijen, cruciaal is voor het welslagen van de transitie van de Nederlandse landbouw.

We maken graag een afspraak om bovenstaande verder mondeling toe te lichten.

Namens de Boerenraad,

Alex Datema